FIKIH KÖŞESİ YAZILARI

Emanet İle İlgili Sorular

Emanete hıyanet etmenin dindeki yeri nedir?

Emanete hıyanet etmenin hükmünden önce emanet ne demektir? Kısaca izah etmeye çalışalım. Emanet, birisinin koruması için bırakılan maddî ve manevî hak; emniyet edilip inanılan şey demektir. Vedia da aynı anlama gelir. Vedia, terkedilmiş şey; bir kimsenin bir veya daha fazla kişinin yanında korumaları için bırakmış olduğu mal veya böyle bir akit demektir. Mecelle'de vedia (emanet), *"Hıfz için bir kimseye verilen maldır"* diye tarif edilmiştir.[1]

Emanet (vedia) bir akit olduğu için, emaneti yüklenen kişi bazı yükümlülüklerin altına girer. Bunlar, emanet olarak bırakılan şeyi, örf ve adetin sınırları dahilinde kendi eşyasını nasıl ve nerede muhafaza ediyorsa, emaneti de orada muhafaza etmesi; emanet olarak bırakılan eşyanın kullanılmaması, bir başkasına rehin vesair şekillerde bir uygulamanın yapılmaması, emanet sahibi eşyasını istediği zaman hemen iade edilmesi vs.

Böyle bir emanet, emanet edilen kişi tarafından ihanete uğrayacak olursa, elbette emanete hıyanet etme fiili işlenmiş olur. Emanete hıyanet ise, dinimizde yasaklanmıştır. Münafıkların alametlerini sayarken Peygamber Efendimiz (a.s), onlardan birisinin de emanete hıyanet etmek olduğunu şöyle buyurarak ifade buyurmuştur: *"Münafığın alameti üçtür: "Konuşursa yalan söyler; söz verdiğinde sözünde durmaz, bir şey emanet edilirse ona ihanet eder."*[2] Dolayısıyla emanete hıyanet etmek haram yasaktır.

Emanete ihanet eden bir insan emanet sahibi ile helalleşirse bu günahtan kurtulur mu?

Dinimizde Allah ve kul *haklarından* tövbe ederek veya helalleşerek kurtulmak mümkündür. Kur'an-ı Kerim'de Cenab-ı Hak, *"Kim (bu) haksız davranışından sonra tevbe eder ve durumunu düzeltirse şüphesiz Allah onun tövbesini kabul eder. Allah çok bağışlayıcı ve esirgeyicidir."*[3] buyurmuş, hadis-i şerifte de Peygamber Efendimiz (a.s), G*ünahından tövbe eden o günahı işlememiş gibidir."*[4] buyurmuş ve tövbenin, yani bir bakıma helalleşmenin neticesine işaret etmişlerdir. Bir insan tarafından tevdi edilen emanetin hakkı korunamamış ve bundan dolayı bir hak oluşmuşsa, elbette emanet sahibi ile helalleşmek gerekir. Helalleşmek hem sözlü hem de, hak mali yönden ise hak sahibine ödenmek suretiyle yapılmalıdır. Böyle olursa inşallah Allah katında da günahtan kurtulunmuş olur.

Emanet mal çalınsa veya kaybolsa bu malın bedelini kim öder?

Yukarda emanetin tarifi ve hükmü anlatılırken ifade edildiği gibi, emaneti üzerine alan kişi, emaneti sınırları dahilinde muhafaza etmek durumundadır. Emanetin korunması örf ve adete göre farklılık arz eder. Örneğin, her malın muhafazası için ayrı bir mekan veya kap vardır. Mesela para ve mücevherin korunacağı kap kasa, at ve benzeri bir hayvanın korunacağı mekân ahır ve ağıllardır. Dolayısıyla emanet bırakılan kişi, kendisine emanet edilen malı örfen o malın

[1] Mecelle, Madde, 763
[2] Buhari, Sahih, 1/58, H. No: 32
[3] Maide, 5:39
[4] İbn Mâce, Sünen, 12/301, H. No: 4240

korunmasına uygun bir yere koyarsa görevini yapmış olur. Aksi halde kusur söz konusudur. Kusur varsa ve mal telef olursa emaneti kabul eden bu zay olan malı tazmin etmekle mükellef olur.

Soruda sorulduğu şekli ile, mal emaneti kabul eden şahsın kendisine ait mallarının muhafaza edildiği yerden çalınır veya kaybolursa, o malı tazmin etmesi gerekmez. Fakat kendi mallarının veya emaneti bırakan insanın şurada saklayacaksın dediği yerin dışında bir yerde tutarken kaybolur veya çalınırsa o takdirde bu malın ödenmesi gerekir. Allah en iyisini bilir.

M. Hulusi Ünye